

знання (сценарії) про перебіг стандартних / стереотипних ситуацій, які складаються з послідовності елементарних дій, що розгортаються в часі та підпорядковуються певній меті.

Зараз неможливо уявити більшість діагностичних методик в ортодонції без застосування комп'ютерних технологій. Так, використання внутрішньоротових відеокамер з програмним забезпеченням OrthoCAD, Vem Image, Acu Cam, Telescam DMD уможливило виявлення складних зубо-щелепно-лицьових аномалій, дозволяє змінювати розміри, контрастність зображення, зберегти інформацію в базі даних. Використання програм, що допомагають спланувати, змодельовати та унаочнити результат, який очікується після певної ортодонтичної корекції, ретельно розрахувати параметри ортопедичних конструкцій, забезпечити контроль при їхньому виготовленні та відеоконтроль під час їх фіксації, у значній мірі посприяло тому, що у продовж останніх двадцяти років стоматологічне лікування стало досить високотехнологічним та прогнозованим, і зараз демонструє найвищі показники ефективності в медицині [8, с. 6]. Таким чином, терміноконцепт «*Computer technology*» узагальнює знання та досвід використання комп'ютерних інформаційних систем і технологій, гнучких автоматизованих систем в ортодонції. Потреба у тих чи інших знаннях зумовлює актуальність пізнавально-регулятивних процесів, визначає їх напрямки. Тому різні за змістом наповнення компоненти змістової структури терміноконцепту «*Computer technology*» інтегруються зі структурними компонентами гіперконцептів «*Diagnosis of dentofacial anomalies*» та «*Orthodontic treatment*», утворюючи нові терміни, як-от *computerized cephalometrics*, *computer aided designing*, *photocephalometric treatment visualization* і т.п.

Практичні досягнення ортодонції тісно пов'язані зі здобутками низки інженерно-технічних дисциплін. Тому в досліджуваній терміносфері, зокрема в межах терміноконцептів «*Mechanotherapy*» та «*Orthognathic and surgical orthodontics*» можна виокремити такі гіпоконцепти як «*Materials*», «*Orthodontic appliances*», «*Technical specifications*», «*Technoeconomic study*». Загалом, міждисциплінарність є однією з головних характеристик галузей знання, що розвиваються [2, с. 75].

Отже, ортодонція – медико-біологічна наука та сфера професійної діяльності, що увібрала сучасні досягнення електроніки, низки інженерно-технічних дисциплін та висуває на передній план не лише питання функціональності, але й естетики, краси. Її термінологія є вербалізованим результатом когнітивної діяльності спеціалістів, пов'язаним із осмисленням та набуттям відповідного професійного досвіду. Вся палітра ментальних одиниць, що функціонує в когнітивному науково-професійному просторі цієї терміносфери, упорядковується у вигляді різних за обсягом наповнення змістовою інформацією терміноконцептів, що формують відповідні шари за принципами змістового зв'язку та ієрархії. Розвиток науки, соціокультурні процеси визначають актуальність тих чи інших знань, зумовлюють їх інтегрування з іншими фаховими терміносферами, породжуючи нові концепти, які згодом втілюються в нових термінологічних одиницях, а також постійно генерують нові поняття, які ще не мають відповідної форми вираження, тому дослідження шляхів термінологізації професійно-наукових знань залишається актуальним. Побудова концептуальної моделі певної галузі знань допомагає установити взаємозв'язок між структурами знань і мовними формами їхнього втілення.

Література:

1. Івашенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології): [монографія] / В. Л. Івашенко. – К.: Видавн. Дім Дмитра Бураго, 2006. – 328 с.
2. Кантышева Н. Г. Концептуальное моделирование междисциплинарных терминисистем / Н. Г. Кантышева // Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. Вып. 83. – 2013. – № 29 (320). – С. 73–76.
3. Попова З. Д. Семантико-когнитивный анализ языка: науч. изд. / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж: Истоки, 2006. – 226 с.
4. Седов А. Е. Иерархические концепции и междисциплинарные связи генетики, запечатленные в ее метафорах: количественный и структурный анализ терминов и высказываний / А. Е. Седов // Наукоеведение. – 2001. – №1. – С. 53–68.
5. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – Київ, 2006. – 716 с.
6. Стасюк Т. В. Актуалізація соціо- та когнітивних метатермінів у термінознавстві / Т. В. Стасюк. – Наукові праці. Філологія. Мовознавство: науково-методичний журнал. – Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили. – 2013. – № 211. – Т. 223 – С. 87–92.
7. Rosh E. H. Cognitive representation of semantic categories / E. H. Rosh // Journal of Experimental Psychology. – 1975. – Vol. 104. – P. 192–233.
8. Wall T. P. Dental Medicaid – 2012. Dental Health Care Policy Analysis Series / T. P. Wall. – Chicago: American Dental Association, Health Policy Resources Center. – 2012. – 29 p.

УДК 811

Л. М. Коцюк,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

ВИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНОМОВНИМИ ТА РОСІЙСЬКОМОВНИМИ НАУКОВЦЯМИ ПОНЯТТЯ «КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА» (НА МАТЕРІАЛІ WEB-КОРПУСУ)

У статті робиться спроба проаналізувати визначення термінів «корпусна лінгвістика» та «корпусная лінгвістика» у веб-корпусі. Здійснено аналіз джерел та дефініцій зазначеного поняття. Виявлено, що українськомовні та російськомовні вчені трактують корпусну лінгвістику перш за все як галузь прикладного мовознавства. Також представлено приклади визначень корпусної лінгвістики як міждисциплінарної сфери, методології чи інструменту, теоретико-методологічної парадигми.

Ключові слова: корпусна лінгвістика, веб-корпус, галузь, методологія, теоретико-методологічна парадигма.

В статье делается попытка проанализировать определения терминов «корпусна лінгвістика» и «корпусная лінгвістика» в веб-корпусе. Произведено анализ источников и дефиниций указанного понятия. Было определено, что украинскоязычные и русскоязычные ученые, прежде всего, рассматривают корпусную лінгвістику как область прикладного языкознания. Также представлено примеры определений корпусной лінгвістики как междисциплинарной сферы, методологии или инструмента, теоретико-методологической парадигмы.

Ключевые слова: корпусная лінгвістика, веб-корпус, область, методология, теоретико-методологическая парадигма.

The article analyses the Ukrainian and Russian definitions of the term 'corpus linguistics' found in web-corpus. The analysis of the sources and definitions was conducted. It was discovered that Ukrainian and Russian scholars treat

corpus linguistics primarily as an applied linguistics branch. Also, some examples of defining of corpus linguistics as an interdisciplinary sphere, methodology / instrument, or theoretical and methodological paradigm were presented.

Key words: *corpus linguistics, web-corpus, sphere, methodology, theoretical and methodological paradigm.*

Виокремлення будь-якої галузі науки як самостійної дисципліни зазвичай пов'язують з визначення власного предмету, об'єкту й мети дослідження, формування термінологічного апарату, теоретичного й практичного підґрунтя й власних дослідних прийомів. «Корпусна лінгвістика» – порівняно новий термін в українській науці, значення якого неоднозначно витлумачується різними науковцями як в Україні, так і за кордоном. Спробуємо дослідити значення цього терміну через аналіз його дефініцій в україномовній та російськомовній науковій літературі. Нашою метою не є дати остаточне визначення цьому поняттю, а швидше зробити огляд основних підходів до його розуміння, визначити основні напрямки роботи україномовних та російськомовних науковців у цій сфері.

Офіційним першоджерелом терміну «корпусна лінгвістика» вважають працю Яна Аарса та Вілема Мейджса (1984) [2], хоча його вживали й до цього, (як, наприклад, [1; 3]). Сам автор (Ян Аарс) у той час зазначав, що «корпусна лінгвістика» – це досить умовна і не зовсім вдала назва галузі, яка співпадає з назвою інструменту та джерела даних. Через 14 років він все ще не був упевнений, чи корпусна лінгвістика – це окрема галузь лінгвістики чи мовна технологія [3]. Для корпусної лінгвістики процес становлення та визначення виявився тривалим і не зовсім простим: багатим обговореннями та виокремленням цілих напрямків щодо трактування її статусу, основних завдань та об'єкту. На сьогодні у мовознавстві все ще немає однозначної думки щодо визначення місця корпусної лінгвістики серед інших дисциплін чи методологій.

Спроби систематизації різних підходів щодо трактування поняття «корпусна лінгвістика», як наприклад, Антуанети Ренуф [6], Шарлоти Тейлор [7], Стефана Т. Гріса [4], Тетяни В. Бобкової [9], свідчать про неоднорідне розуміння цього терміну сучасними лінгвістами. Помічаємо, що ступінь чіткості розуміння статусу та основних завдань корпусної лінгвістики у певній країні залежить ще й від ступеня вивчення тієї чи іншої мови цієї країни, її поширеності та рівня розвитку. Ось, наприклад, як у 2005 році оцінює статус української корпусної лінгвістики О. Демська-Кульчицька: «на відміну від англо-саксоністики, романо-германістики та славістики корпусне мовознавство в сучасній лінгвоукраїністиці усе ще не оформилося ні як метод, ні як напрямок, ні як дисципліна.» [14, с. 8]. Хоча, у висновках статті 2008 року під назвою «Що таке корпусна лінгвістика? Про що говорять фактичні дані?», Шарлота Тейлор теж саме свідчить й про англomовний термін: «існують радикальні відмінності у репрезентації та розумінні поняття «корпусна лінгвістика» [7, с. 196]. Як свідчення тому можуть бути й слова німецького мовознавця Й. Мукхер'є «Я стверджую, що корпусна лінгвістика виступає і як новий метод (що стосується комп'ютеризованої дескриптивної лінгвістики), і як нова наукова дисципліна (якщо говорити про новий підхід до опису мови)» [5, с. 86]. Деякі лінгвісти навіть у межах однієї публікації не можуть визначитися з її остаточним статусом, як наприклад, у підручнику Захарова В. П., Богданової С. Ю. [20, с. 5–9], де на вступних чотирьох сторінках роботи дано визначення корпусної лінгвістики як розділу комп'ютерної лінгвістики [с. 5], відносно новому підходу в лінгвістиці, самостійної дисципліни [с. 6], методології [с. 7] та сукупності методів, процедур та ресурсів [с. 8].

Оскільки більшість інформації в сучасному світі отримуємо з всесвітньої мережі, спробуємо проаналізувати веб-корпус на предмет розуміння та визначення терміну «корпусна лінгвістика» та «корпусная лингвистика». Для цього скористаємося пошуковою системою WebCorp Live [8], яка допомагає здійснити пошук по усій мережі і представити результати у вигляді конкордансних ліній. Вибірku у наукових статтях проводимо з допомогою програм ПошукВАК та ПоискВАК у Соціальній мережі науковців [33]. Робимо два запити: «корпусна лінгвістика» та «корпусная лингвистика». Аналізуємо джерела, які використовують лише повне словосполучення. Перегляд отриманих результатів з допомогою конкордансних ліній дає можливість визначити контекстне вживання термінів та виокремити ті з них, які подають дефініцію терміну. Як результат, отримуємо перелік тих джерел, у яких їх автори дають визначення обраним нами термінам. До уваги беремо ті визначення, які, згідно аналізу контексту, належать автору джерела. Посилання на визначення інших авторів бралися до уваги як окреме джерело, якщо воно відповідало критерію мовної приналежності.

Отож, україномовний термін «корпусна лінгвістика» визначається у 16 різних джерелах: словнику (Вікіпедія, Студопедія), онлайн-лекціях (Жуковська В. В.), монографіях (Демська-Кульчицька О. М. (2005), Ланде Д. В. (2014)), підручниках (Карпіловська Є. А. (2006), Селіванова О. О. (2008)), наукових статтях (Демська-Кульчицька О. (2003, 2005), Кошка Н. І. (2009), Монахова Т. В. (2009), Загнітко А. (2010), Кузьменко Д. (2010), Дубравська Д. М. (2012), Жуковська В. В. (2012), Кундіс Л. Т. (2012), Лук'янець Г. Г. (2012)). Російськомовному терміну «корпусная лингвистика» дається визначення у 11 різних джерелах: словниках та довідкових сайтах (Вікіпедія, Фонд знань «Ломоносов», Яскевич А. А. (2009)), он-лайн лекції (Плунгян В. А. (2009)), навчальних посібниках (Грудева Е. В. (2012), Захаров В. П., Богданова С. Ю. (2013)), дисертації (Магомедова А. Н. (2004)), наукових статтях (Захаров В. П. (2010), Зуга О. В. (2010), Богданова С. Ю. (2012), Боярська Е. Л. (2013)).

Звернувшись до такого джерела, аналізуємо визначення. Ключові слова, які містяться у визначенні, слугують критерієм віднесення нами розуміння цього терміну до певного напрямку. Як результат, систематизуємо основні напрямки розуміння терміну «корпусна лінгвістика» україномовними та російськомовними мовознавцями.

І. Корпусна лінгвістика – галузь мовознавства, мовознавча дисципліна, напрям, яка займається вивченням мовних фактів. Серед науковців, що просто відносять корпусну лінгвістику до мовознавства як її галузь: Магомедова А. Н. (2004 р.) [29], Яскевич А. А. (2009) [35], Зуга О. В. (2010) [21, с. 4], Боярська Е. Л. (2013) [11, с. 36], Ланде Д. В. (2014) [26]. У протиставленні загальне – конкретне мовознавство, україномовними науковцями корпусна лінгвістика відноситься до останнього [23]. У протиставленні теоретичне – прикладне мовознавство, найчастіше позиціонується як *прикладна мовознавча дисципліна* [15, с. 8; 321, с. 667; 30; 24; 12; 17; 25; 28; 34]. Також існують думки, що корпусна лінгвістика охоплює ділянку як *теоретичного*, так і *прикладного* мовознавства, де дослідження проводяться за допомогою комп'ютерних лінгвістичних корпусів [27; 19]. У зв'язку з тим, що сучасна корпусна лінгвістика безпосередньо пов'язана з використанням комп'ютерних технологій, деякі лінгвісти відносять її до *комп'ютерної лінгвістики* (наприклад, Карпіловська Є. А. (2006) [22], Загнітко А. (2010) [18], Захаров В. П. (2010) [19]. Інші стверджують, що корпусна та комп'ютерна лінгвістика різні за філософією досліджень, оскільки перша має гуманітарну основу, а друга – точних наук. У зв'язку з цим деякі лінгвісти навіть відокремлюють корпусні мовознавчі дослідження, завданнями яких є опрацювання загальної теорії корпусної лінгвістики, вивчення її кореляції з іншими лінгвістичними дисциплінами, типологія корпусів та методика інтерпретації корпусних даних, засади створення текстових корпусів природних мов, від тих, які займаються теорією і практикою програмного оброблення корпусних ресурсів [14]. Сучасна корпусна лінгвістика своїм невід'ємним компонентом має комп'ютерні технології, тому вживання терміну «комп'ютерна корпусна лінгвістика» є абсолютним відповідником терміну «корпусна лінгвістика».

II. **Корпусна лінгвістика – незалежна дисципліна (галузь).** Від самого початку виникнення терміну «корпусна лінгвістика» вважалася окремою дисципліною, хоча й «недисциплінованою» [3]. На думку сучасних лінгвістів, корпусна лінгвістика вже має свій об'єкт, теоретичні засади, термінологію, методологічні засади та стратегії і, за останній час, значні наукові напрацювання, що дає підстави стверджувати, що вона може називатися дисципліною. Так, російська лінгвістка Грудєва Е. В. переконана, що корпусна лінгвістика по суті своїй є міждисциплінарною областю досліджень [13, с. 8]. У своїй публічній лекції Плуґнґян В. А. у вузькому сенсі слова визначає корпусну лінгвістику як науку, а взагалі бачить у ній цілу нову ідеологію науки про мову [31].

III. **Корпусна лінгвістика – особлива методологія, інструмент.** Незначна кількість вчених, чії роботи ми проаналізували, вважають корпусну лінгвістику методологією, яка дає змогу здійснити всебічний аналіз феномену, який вивчається, наприклад Дубравська Д. М. [16].

IV. **Корпусна лінгвістика – парадигма (теоретична чи методологічна).** За визначеннями науковців, що увійшли до цієї групи, корпусна лінгвістика є багатовекторною дисципліною, така, яка поєднує у собі і теорію, і практику, і філософію, і методологію в залежності від того, під яким кутом розглядається певне явище з використанням корпусів. В україномовній традиції, наприклад, таку думку обстоює О. Демська-Кульчицька [14, с. 45]. Ось як визначає корпусну лінгвістику російськомовна лінгвістка Богданова С. Ю.: «... по-перше, сфера комп'ютерної лінгвістики, оскільки її інструментарій пов'язаний з машинною обробкою матеріалу. По-друге, це діяльність, скерована на створення корпусів текстів, під якими розуміються репрезентативні зібрання текстів у машиночитному форматі з вказівкою на автора висловлювання, місце та час його створення, реєстру (жанру), в якому воно було вжито, та ін. По-третє, це діяльність з використанням корпусів текстів для перевірки відомих лінгвістичних теорій та створення нових на основі аналізу великої кількості мовного матеріалу. По-четверте, це методологія, яку можна застосувати до багатьох аспектів мовних досліджень» [10, с. 47].

Отож, результати проведеного аналізу визначень україномовними та російськомовними лінгвістами терміну «корпусна лінгвістика» свідчать, що першочергово науковці сприймають корпусну лінгвістику як прикладну мовознавчу дисципліну, зі своєю особливою теоретичною та методологічною базою, яка може використовуватися й у суміжних гуманітарних науках для залучення до досліджень аналізу мовних даних.

Література:

- Aarts, Jan and Theo van den Heuvel. 1982. Grammars and intuitions in corpus linguistics. In S. Johansson (ed.). Computer corpora in English language research, 66–84. – Bergen : Norwegian Computing Centre for Humanities.
- Aarts, Jan and Willem Meijs (eds.) 1984. Corpus linguistics: recent developments in the use of computer corpora in English language research. – Amsterdam : Rodopi.
- Corpora: First use of the term 'corpus linguistics'. – <http://clu.uni.no/corpora/1998-3/0006.html>
- Gries, Stefan Th. What is corpus linguistics? Language and Linguistics Compass 3 (2009). – P. 1–17.
- Mukherjee, Joybrato. 2005. English ditransitive verbs: Aspects of theory, description and a usage-based model. Amsterdam and New York: Rodopi. – P. 86.
- Renouf An. Corpus linguistics: past and present / in Corpora in Use: In honour of Professor Y. Huizhong // eds. Wei Naixing, Wenzhong, Li, Pu Jianzhong. – 2005. – Режим доступу : www.rdues.bcu.ac.uk/publ/Past_and_Present.pdf
- Taylor, Charlotte. What is corpus linguistics? What the data says. ICAME Journal 32 (2008). – P. 179–200. – http://clu.uni.no/icame/j32/ij32_179_200.pdf
- WebCorp Live – <http://www.webcorp.org.uk/live/search.jsp>
- Бобкова Т. В. До визначення корпусної лінгвістики у сучасному мовознавстві // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Вип. 45. – С. 3–5.
- Богданова С. Ю. Возможности корпусной методологии в решении лингвистических задач // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2012. – № 2 (18). – С. 47–53.
- Боярская Е. Л. Концептуальное моделирование процесса разрешения полисемии с использованием корпуса. – Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта, 2013. – Вип. 2. – С. 35–44.
- Вікіпедія http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BD%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0
- Грудєва Е. В. Корпусная лингвистика [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Е. В. Грудєва. – 2-е изд., стер. – М. : ФЛИНТА. – С. 8.
- Демська-Кульчицька О. Деякі аспекти корпусної лінгвістики. // Українська мова, 2005, № 1. – С. 50. – Режим доступу : http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/16871/1/Demaska_Deiaiki%20aspekty%20korpurnoi%20linhvstyky.pdf
- Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови : [монографія] / Орися Демська-Кульчицька; [відп. ред. О. Л. Перевозчикова]. – К. : Інститут української мови НАНУ, 2005. – 219 с.
- Дубравська Д. М. Внесок корпусної лінгвістики у сучасну лексикографію. / Д. М. Дубравська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 27. – С. 15.
- Жуковська В. В. Корпусна лінгвістика: історична перспектива та сучасний стан // Матеріали за 8-а міжнародна научна практична конференція, «Ключові впроєкти в сьвременната наука», – 2012. Том 18. Філологічні науки. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД. – 72 с.
- Загнітко А. Статус прикладної лінгвістики в системі лінгвістичних наук. // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. – 2010. – С. 291-318. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=19771>
- Захаров В. П. Тезаурус по корпусной лингвистике // Информационные технологии и письменное наследие. Е1 Manuscript-10. Матеріали Міжнародної научної конференції. – Уфа, 2010. – С. 95-98. – Режим доступу : <http://www.webcorp.org.uk/live/view.jsp?query=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0&url=http%3A%2F%2Ftextualheritage.org%2Fcontent%2Fview%2F361%2F168%2Flang%2Crussian%2F>
- Захаров В. П. Корпусная лингвистика: Учебник для студентов направления «Лингвистика». 2-е изд., перераб. и дополн. / В. П. Захаров, С. Ю. Богданова. – СПб. : СПбГУ. РИО. Филологический факультет, 2013. – С. 5–9.
- Зуга О. В. Специализированное интернет-издание «Славянские Евангелия» и актуальные проблемы изучения истории русского языка в иноязычной аудитории. – Вестник Удмуртского университета. История и Филология. – Вип. 2. – 2010. – С. 3–8.
- Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика : Підручник / Є. А. Карпіловська. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 188 с. – режим доступу : [http://www.inmo.org.ua/assets/files/lib/Karpilovs%20ka.%20Vstup%20do%20prykladnoyi%20linhvstyky%20\(2006\).pdf](http://www.inmo.org.ua/assets/files/lib/Karpilovs%20ka.%20Vstup%20do%20prykladnoyi%20linhvstyky%20(2006).pdf)
- Кошка Н. И. Обзор развития та стану корпусної лінгвістики в історичному аспекті / Н. И. Кошка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2009. – Вип. 11. – С. 247-252. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoaf_2009_11_43.pdf

24. Кузьменко Д. До питання про створення електронного літературного корпусу. // *Studia Linguistica*. Випуск 4/2010 – Режим доступу : http://philolog.univ.kiev.ua/php/4/7/Studia_Linguistica_4/327_330.pdf
25. Кундіс Л. Т. Національні корпуси іспанської мови. // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 27. – С. 39.
26. Ланде Д. В. Елементи комп'ютерної лінгвістики в правовій інформатиці. – К. : НДІП НАПрН України, 2014. – 168 с. – <http://poiskbook.kiev.ua/art/ele/elementry1.pdf>
27. Лінгвістичні корпуси: вихідні поняття та інструментарій. – Студопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.net/10_35829_lingvistichni-korpusi-vihidni-ponyattya-ta-instrumentariy.html
28. Лук'янець Г. Г. Основні напрямки сучасних корпусних досліджень мови та перспективи їх подальшого розвитку. // *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. – № 44. – 2012. – Режим доступу : <http://journal.nuft.edu.ua/index.php/swnuft/article/view/649>
29. Магомедова А. Н. Корпусная лингвистика и контекстное разрешение лексической многозначности слов. Автореф. дисс. – Махачкала, 2004. <http://cheloveknauka.com/korpusnaaya-lingvistika-i-kontekstnoe-razreshenie-leksicheskoy-mnogoznachnosti-slov>
30. Монахова Т. В. Застосування прийомів корпусної лінгвістики в лексикографії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Philology.Linguistics/2009_85/85-11.pdf, 2009.
31. Плунгян В. А. Почему современная лингвистика должна быть лингвистикой корпусов? (Публичная лекция, прочитанная 01.10.2009). [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.polit.ru/lectures/2009/10/23/corpus.html>.
32. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с. – С. 667.
33. Соціальна мережа науковців – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.science-community.org/ru/poiskvak>
34. Фонд знаній «Ломоносов» – Електронний ресурс. – Режим доступа : <http://www.lomonosov-fund.ru/enc/ru/encyclopedia:01210>
35. Яскевич А. А. Корпусная лингвистика // *Энциклопедия для школьников и студентов* : в 12 т. Т. 1: Информационное общество. XXI век / под общ. ред В. И. Стражева. – Минск : Белорусская энциклопедия, 2009. – С. 167–169.

УДК 811.111'373. 46:33

З. Б. Куделько,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СИНОНІМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ ДИПЛОМАТІЇ

Стаття аналізує особливості синонімії у англійській терміносистемі дипломатії, досліджує шляхи її появи, різновиди повних та часткових синонімів у даній фаховій субмові.

Ключові слова: терміносистема дипломатії, синонім, семантичний синонім, стилістичний синонім, повний синонім, частковий синонім, джерела синонімії.

Статья анализирует особенности синонимии в английской терминосистеме дипломатии, исследует пути ее появления, разновидности полных и частичных синонимов в данном профессиональном подязыке.

Ключевые слова: терминосистема дипломатии, синонимия, семантический синоним, стилистический синоним, полный синоним, частичный синоним, источники синонимии.

The article highlights peculiarities of synonymy in English diplomatic language, researches ways of its appearing, kinds of full and partial synonyms of the term system of this professional sublanguage.

Key words: term system of diplomacy, synonymy, semantic synonym, stylistic synonym, full synonym, partial synonym, sources of synonymy.

Процес формування нових наукових та технічних термінів, тобто процес найменування нових понять науки й техніки, в основному, проходить за загальними законами мовної номінації, однак термінологічна номінація має і свою специфіку. Однією зі специфічних рис термінологічної номінації є негативне ставлення до термінів-синонімів, проте, практика створення та функціонування термінів свідчить про те, що дане лінгвістичне явище стає все більш характерним для термінології, хоча однією з вимог, яку ставлять до ідеального терміна є вимога відсутності синонімів. Вагомий внесок у дослідження проблеми синонімії в термінології зробили такі вчені, як Е. Вюстер, Д. С. Лотте, Т. Р. Кияк, Я. Є. Думашівський, Р. В. Іваницький, G. Budin, H. Felber, та інші [1; 6; 5; 3; 4; 7; 8].

Метою нашого дослідження є аналіз деяких аспектів синонімії у терміносистемі дипломатії англійської мови, виявлення шляхів їх появи у фаховій субмові дипломатії.

Традиційно до синонімів відносять «близькі або тотожні за значенням слова, що по-різному називають одне й те ж поняття про предмет, явище, дію тощо, але відрізняються між собою або відтінками значень, або стилістичним забарвленням, або одночасно обома ознаками» [2, с. 21].

Визначення синонімії базуються на близькості значення ЛО, в той час як термінологічні синоніми мають абсолютну семантичну взаємозамінність. Тому терміни-синоніми слід визначати як терміни абсолютно тотожні за значенням і взаємозамінні в будь-якому контексті.

Синонімія термінів специфічна у порівнянні з аналогічним явищем у мові загального призначення. Її специфіка зумовлена особливостями лексичного значення терміна, яке вичерпується змістом вираженого наукового поняття (*інтенціоналом*) і не включає периферійні семантичні компоненти (*імплікаціонал*).

Термінологічні синоніми, що визначають одне й те ж поняття в межах відповідної терміносистеми, мають тотожні значення і не мають характерних для загальнономовних лексичних синонімів семантичних, стилістичних і емоційно-експресивних відтінків. Семантична тотожність синонімічних термінів зумовлює їх рівноправне становище в складі синонімічного ряду і повну взаємозаміну в науковому тексті.

Основна і єдина різниця між терміносинонімами, що виражають одне й те ж поняття, пов'язана зі способом представлення і визначення цього поняття, тобто з характером їх внутрішніх форм. У поняття внутрішньої форми ми вкладаємо розуміння однієї або кількох ознак, зафіксованих терміном і реалізованих у морфемній структурі цього терміна.

У процесі аналізу терміносистеми дипломатії виявлено синонімічні ряди, в тому числі і такі, що налічують більше 2 синонімів: *border, frontier, boundary* (кордон); *expenditures, expenses, costs* (витрати); *friction, differences, discord* (незгоди, тертя, чвари); *mediator, agent, ambassador, contact man* (посередник (в переговорах)).